

<https://doi.org/10.28925/1609-8595.2021.3.2>

УДК [377.3:687]:005.336.2-027.561

Галина Однорог

ORCID iD 0000-0003-4498-0816

аспірантка,

Інститут професійно-технічної освіти

Національної академії педагогічних наук України,

пр. Віто-Литовський, 98 а, 03045 Київ, Україна,

rgv.20.04@gmail.com

МОДЕЛЬ ІНТЕГРАЛЬНОЇ КЛЮЧОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ

У статті порушено проблему відсутності у Державних стандартах професійно-технічної освіти для професій «Кравець» і «Закрійник» переліку актуальних ключових компетентностей, затребуваних сучасним ринком праці швейної промисловості. Автором проаналізовано законодавчі і нормативно-правові документи, що стосуються теми ключових компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю; порівняно результати дослідження ринку праці швейної галузі щодо затребуваності ключових компетентностей. Визначено актуальні здатності майбутніх кравців і закрійників, які необхідні для досягнення ними професійного успіху, підвищення конкурентоспроможності, формування професійної мобільності й адаптації на ринку праці швейної галузі. Акцентовано, що креативність у контексті швейного виробництва – це основа розвитку багатьох ключових компетентностей майбутніх фахівців швейного профілю. Обґрунтовано доцільність введення дефініції «інтегральна ключова компетентність майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю». Дано визначення інтегральної ключової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю та визначено її структуру, що складається з ціннісно-мотиваційного, когнітивно-діяльницького та особистісно-рефлексивного компонентів. Кожен із цих трьох компонентів в подальшому виступає критерієм розвиненості досліджуваного явища. Автором спроєктована модель інтегральної ключової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю, що відображає взаємозв'язок та взаємозалежність всіх її компонентів, які структурують актуальні здатності майбутніх фахівців даної галузі.

Ключові слова: інтегральна компетентність; кваліфіковані робітники; ключові компетентності; «м'які» навички; ринок праці; швейна промисловість.

Вступ. Нині у світі відбуваються трансформаційні процеси, що призводять до змін у всіх сферах життя. Четверта промислова революція, однією з головних ідей якої є досягнення загальної цифровізації, супроводжується заміною ручної праці автоматизованою або роботизованою. Це призводить до скорочення штату кваліфікованого персоналу, з однієї сторони, а з іншої – перетворює робітника на фахівця, який є «мобільно компетентним» у різних сферах діяльності, «здатен до контролю роботи складних систем, приймає стратегічні рішення, керує впровадженими інноваціями» (Радкевич, 2020, с. 16). Такі зміни актуалізують попит на нові професії, готовність кваліфікованих працівників до безперервного навчання або перенавчання.

В. Радкевич зазначає, що важливими завданнями закладів професійної та фахової передвищої освіти є: перехід до цілеспрямованої професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників з урахуванням вимог високотехнологічного виробництва; консультування щодо побудови професійної кар'єри; розвиток здатностей працювати, перенавчатися і самовдос-

коналюватися відповідно до потреб сучасного світу праці (Радкевич, 2020, с. 16–18). Мова йде про розвиток ключових компетентностей, в основу яких лягають «м'які» навички: ефективна взаємодія в команді, адаптивність, ініціативність, критичне і креативне мислення, самоорганізація, енергоефективність, толерантність та ін.

У дослідженні ключових компетентностей важливе місце посідають праці вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема: О. Овчарук, О. Пометун, Н. Бібік, В. Ягупова, В. Радкевич, В. Байденка, Е. Зеєра, І. Зимньої, Дж. Равена, А. Хуторського та ін. Серед дисертаційних досліджень, спрямованих на вирішення питань розвитку і формування ключових компетентностей, виділяємо ті, що присвячені формуванню ключових компетентностей у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (С. Кравець, В. Басараб), вивченню значення ключових компетентностей у створенні професійних стандартів (Л. Короткова), впливу засобів мультимедіа на ефективність формування ключових компетентностей (А. Лановенко).

Попередній аналіз діючих Державних стандар-

тів професійно-технічної освіти (далі – ДСПТО) для професій «Швачка» (код-7436), «Кравець» (код-7433) і «Закрійник» (код-7435), розроблених у 2016 році, виявив, що до переліку ключових (загальних) компетентностей робітників даних професій відносяться: оперативність у прийнятті правильних рішень у позаштатних ситуаціях під час роботи; здатність відповідально ставитися до професійної діяльності; здатність діяти в нестандартних ситуаціях; знання професійної лексики та термінології; дотримання професійної етики; здатність працювати в команді; запобігання конфліктних ситуацій (Однорог, 2018).

У Методичних рекомендаціях щодо розроблення стандартів професійної (професійно-технічної) освіти за компетентнісним підходом (від 17 лютого 2021 року) зазначено, що до стандартів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О) рекомендовано включити компетентності, визначені Законом України «Про освіту» та інші компетентності, «що є наскрізними і набуваються здобувачами освіти на всіх рівнях освіти, зокрема визначені Рамковою програмою ЄС щодо оновлених ключових компетентностей» (Наказ МОН України, 2021).

Виходячи з вищевикладеного, виникає потреба у визначенні переліку ключових компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю, який буде відповідати сучасним вимогам суспільства, потребам швейної промисловості і забезпечувати особистісний розвиток.

Мета дослідження – на основі аналізу законодавчих документів та потреб роботодавців швейної промисловості спроектувати модель інтегральної ключової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників швейної галузі.

Методологія. У дослідженні використано методи *аналізу* законодавчих і нормативно-правових документів для визначення стану досліджуваної проблеми; *порівняння* і *зіставлення* навичок затребуваних роботодавцями швейних підприємств для визначення актуальних потреб ринку праці швейної галузі; *експертного оцінювання* для формування переліку значущих здатностей майбутніх кравців і закрійників відповідно до законодавства; *індукції* та *дедукції* для накопичення і обробки інформації про сутність, структуру та зміст поняття «ключові компетентності» з метою формулювання дефініції «інтегральна ключова компетентність майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю»; *моделювання* для проектування моделі інтегральної ключової компетентності; методи *графічного* і *табличного представлення результатів* дослідження.

Результати і обговорення. За Законом України «Про освіту» (2017, Ст. 1) термін «компетентність» визначається як «динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистісних якостей», що визначає здатність особистості успішно соціалізуватися, проводити навчальну і професійну діяльність.

У Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти сказано, що ключова компетентність – це «спеціально структурований комплекс характе-

ристич (якостей) особистості, що дає можливість їй ефективно діяти у різних сферах життєдіяльності і належить до загальногалузевого змісту освітніх стандартів» (Постанова Кабінету Міністрів України, 2011).

У Методичних рекомендаціях щодо розроблення стандартів П(ПТ)О за компетентнісним підходом зазначено, що при формуванні переліку ключових компетентностей доцільно «орієнтуватися на їх значущість для конкретної професії чи кваліфікації відповідно до професійного стандарту / кваліфікаційної характеристики» (Наказ МОН України, 2021).

У ДСПТО для професії «Кравець» зазначено, освітньо-кваліфікаційна характеристика кравця складена відповідно до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників Випуску № 13, які були затверджені наказом Міністерства промислової політики України у 2005 році (Міністерство Освіти і Науки України, 2016, с. 3). Аналіз даного ДСПТО свідчить про відсутність згадування будь-яких ключових (загальних) компетентностей, окрім раніше названих. Професійні стандарти для професій «Кравець», «Закрійник» чи «Швачка» наразі нерозроблені.

З метою визначення «м'яких» навичок, актуальних для професій швейного профілю, нами було проведено аналіз вакансій, розміщених на сайтах роботи вітчизняного ринку праці. Результати дослідження виявили (рис. 1), що найбільш затребуваними «м'якими» навичками для кравців, закрійників і швачок є відповідальність, орієнтація на розвиток і результат, робота в команді, тайм-менеджмент, комунікабельність, креативність (Однорог, 2019).

Інститут професійних кваліфікацій в межах реалізації проекту GIZ №81234946 досліджував ситуацію на ринку праці у шести східних областях України (Дніпропетровської, Запорізької, Полтавської, Харківської та підконтрольних частин Донецької та Луганської областей). Досліджуючи питання щодо необхідності додаткових «м'яких» навичок для всіх професій, роботодавці визначили перелік критично важливих навичок для ефективного працевлаштування і виконання професійних обов'язків: здатність ефективно управляти часом; високий рівень самоорганізації; управління емоціями; здатність до саморозвитку; здатність вирішувати конфліктні ситуації; здатність до ефективного комунікації; робота у команді. Результати опитування щодо рівня затребуваності «м'яких» навичок безпосередньо для професії «Швачка» представлені на рисунку 2. З умовно мінімальним позитивним балансом, з точки зору роботодавців, важливими є «креативність» і «готовність робити звичні речі в новий спосіб – ре-інжиніринг» (Інститут професійних кваліфікацій, 2019).

За Законом України «Про освіту» (2017, Ст. 12) до ключових компетентностей належать: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною мовою (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентність в галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетент-

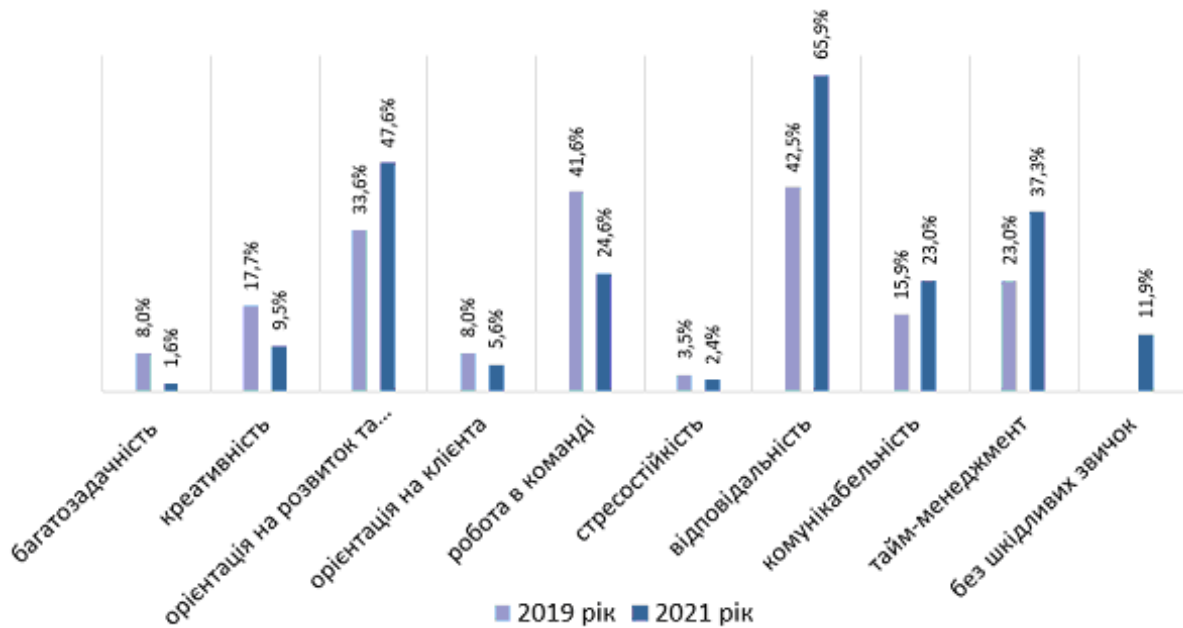

Рис. 1. Попит на м'які навички робітників швейного профілю на ринку праці

Складено самостійно за вакансіями сайтів роботи в період з 14.08.2019 по 04.09.2019 та з 30.04.2021 по 05.05.2021

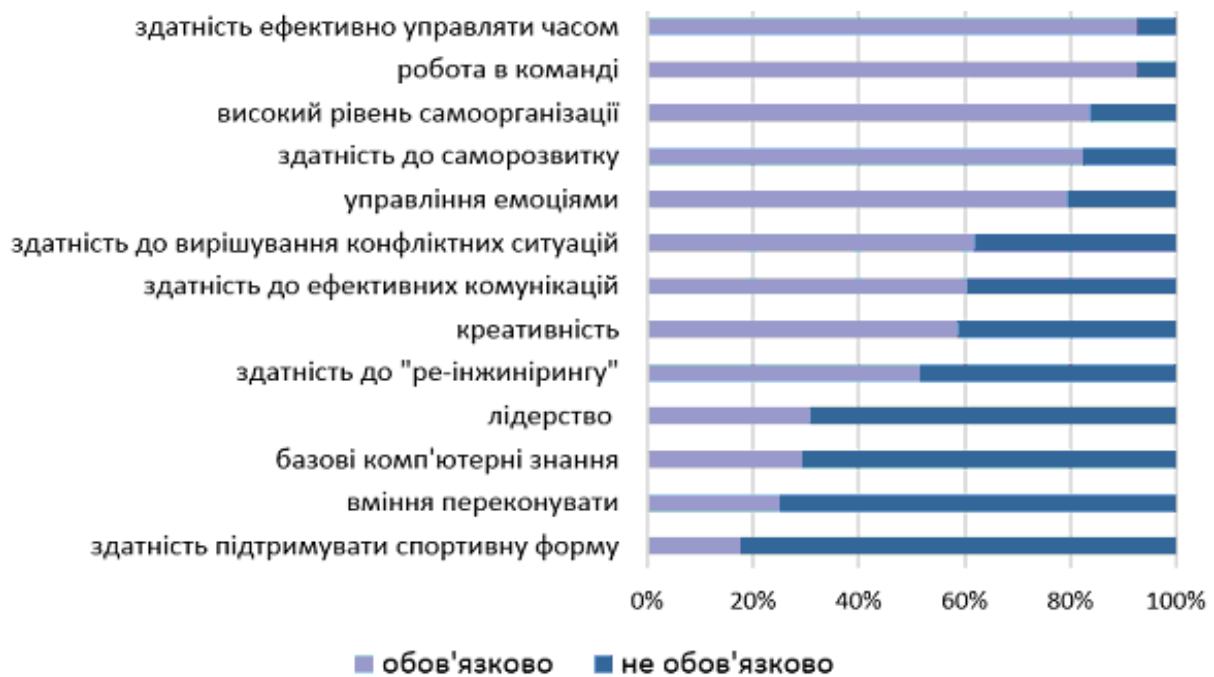

Рис. 2. Результати опитування щодо рівня затребуваності м'яких навичок з робітників з професії «Швачка та вишивальниця»

Джерело: Аналіз потреб ринку праці, викликів та можливостей на території Східної України, 2019.

ності; культурна компетентність; підприємливість і фінансова грамотність.

Для визначення переліку затребуваних сучасним ринком праці особистісних якостей та здатностей майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю нами було проведено експертне оцінювання, що виконувалося на основі аналізу переліку ключових компетентностей, визначених Законом України «Про освіту». Для експертизи було залучено три групи експертів

(по п'ять осіб із наукової, педагогічної та промислової сфер), що дало змогу врахувати різні точки зору. Ключові компетентності «вільне володіння державною мовою» та «здатність спілкуватися рідною та іноземною мовами» були об'єднані в одну «мовну» компетентність, оскільки зміст даних компетентностей тісно переплітається і повторюється.

Результати експертного оцінювання подані у таблиці 1.

Таблиця 1

Результати експертного оцінювання щодо визначення затребуваних здатностей майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю

Ключова компетентність	Зміст ключової компетентності	Ключові здатності обрані експертами
Мовна компетентність	<ul style="list-style-type: none"> здійснювати комунікацію в усній та письмовій формі; здобувати і опрацьовувати інформацію з різних джерел, критично осмислювати її, використовувати в усній та письмовій комунікації; відповідально використовувати мовні засоби для досягнення особистих і суспільних цілей; відповідно до ситуації ефективно виражати ідеї, почуття, пояснювати та обговорювати факти, явища, події, обґрунтовувати свої погляди та переконання в усній і письмовій 	<ul style="list-style-type: none"> здійснювати комунікацію в усній та письмовій формі
Математична компетентність	<ul style="list-style-type: none"> здатність застосовувати математичні знання та методи для розв'язання широкого спектра проблем у повсякденному житті; моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичного апарату; усвідомлення ролі математичних знань і вмінь в особистому та суспільному житті людини 	<ul style="list-style-type: none"> здатність застосовувати математичні знання та методи для розв'язання проблем у повсякденному житті
Компетентність в природничих науках, техніці і технологіях	<ul style="list-style-type: none"> формування наукового світогляду; здатність і готовність застосовувати відповідний комплекс наукових знань і методологій для пояснення світу природи; набуття досвіду дослідження природи та формулювання доказових висновків на основі отриманої інформації; розуміння змін, зумовлених людською діяльністю; відповідальність за наслідки людської діяльності 	<ul style="list-style-type: none"> відповідальність за наслідки людської діяльності
Інноваційність	<ul style="list-style-type: none"> здатність реагувати на зміни та долати труднощі; відкритість до нових ідей; ініціювання змін у громаді; спроможність визначати і ставити перед собою цілі, мотивувати себе та розвивати в собі стійкість і впевненість 	<ul style="list-style-type: none"> спроможність визначати і ставити перед собою цілі, мотивувати себе та розвивати в собі стійкість і впевненість
Екологічна компетентність	<ul style="list-style-type: none"> усвідомлення екологічних основ природокористування; розуміння важливості збереження природи для забезпечення сталого розвитку суспільства 	<ul style="list-style-type: none"> усвідомлення екологічних основ природокористування
Інформаційно-комунікаційна компетентність	<ul style="list-style-type: none"> впевнене, критичне і відповідальне використання цифрових технологій; здатність безпечно застосовувати інформаційно-комунікаційні засоби життєвих ситуаціях, дотримуючись принципів академічної доброчесності 	<ul style="list-style-type: none"> здатність до впевненого, критичного і відповідального використання цифрових технологій;
Навчання впродовж життя	<ul style="list-style-type: none"> здатність визначати і оцінювати власні потреби та ресурси для розвитку; здатність знаходити можливості для навчання і саморозвитку; спроможність навчатися і працювати в колективі та самотійно; здатність організувати своє навчання, оцінювати його 	<ul style="list-style-type: none"> здатність знаходити можливості для навчання і саморозвитку
Громадянська та соціальна компетентність	<ul style="list-style-type: none"> спроможність діяти як відповідальний громадянин; усвідомлення загальнолюдських і суспільних цінностей; виявлення поваги до інших, толерантність, уміння конструктивно співпрацювати, співпереживати, долати стрес і діяти в конфліктних ситуаціях; дбайливе ставлення до особистого, соціального здоров'я; здатність дослухатися до внутрішніх потреб; дотримання здорового способу життя; розуміння правил поведінки та спілкування; спроможність діяти в умовах невизначеності та багатозадачності 	<ul style="list-style-type: none"> здатність виявлення толерантність, уміння конструктивно співпрацювати, співпереживати, долати стрес і діяти в конфліктних ситуаціях
Культурна компетентність	<ul style="list-style-type: none"> наявність стійкого інтересу до опанування культурних і мистецьких здобутків України та світу, шанобливого ставлення до культурних традицій; здатність розуміти і цінувати творчі способи вираження та передачі ідей; прагнення до розвитку і вираження власних ідей, почуттів засобами культури і мистецтва 	<ul style="list-style-type: none"> прагнення до розвитку і вираження власних ідей, почуттів засобами культури і мистецтва
Підприємливість і фінансова грамотність	<ul style="list-style-type: none"> ініціативність; спроможність використовувати можливості та реалізовувати ідеї, створювати цінності для інших у будь-якій сфері життєдіяльності; здатність до активної участі в житті суспільства; керування власним життям і кар'єрою; уміння розв'язувати проблеми; готовність брати відповідальність за прийняті рішення; здатність працювати в команді для планування і реалізації проектів 	<ul style="list-style-type: none"> здатність керувати власним життям і кар'єрою; здатність працювати в команді для планування і реалізації проектів

Складено самостійно

Аналіз трансформації цінностей і мотивів учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти свідчить про низький рівень пріоритетності особистісної або професійної реалізації (Єршова, 2018; Alieksiieva et al, 2021). Цінності – невід’ємна складова внутрішнього світу особистості. Ціннісні орієнтації визначають основу світогляду особистості, створюють ядро мотивації. Мотивація – рушійна сила будь-якої діяльності людини, один із основних факторів успішного навчання і професійного становлення (Стасевська, 2014).

Як зазначає Л. Єршова (2018), щоб готувати вмотивованих, активних, соціально відповідальних

кваліфікованих робітників, які прагнуть до само-реалізації, безперервного професійного розвитку та кар’єрного зростання, важливо гармонійно об’єднати загальнолюдські, суспільні та особистісні цінності «у системі аксіологічних домінант сучасної молоді». Тому вважаємо доцільним до переліку ключових здатностей, обраних експертами, додати «усвідомлення загальнолюдських, суспільних і професійних цінностей».

Для порівняння та зіставлення ключових здатностей за результатами експертного оцінювання та дослідженнями вітчизняного ринку праці, складена таблиця 2.

Таблиця 2

Порівняння ключових здатностей визначених експертним оцінюванням, дослідженням Інституту професійних кваліфікацій, авторським дослідженням ринку праці

Ключові здатності обрані експертами	Результати дослідження ІПК	Результати дослідження сайтів роботи
здійснювати комунікацію з керівництвом, клієнтами та колегами	здатність до ефективної комунікації	комунікабельність
здатність застосовувати математичні знання та методи для розрахунків витрат матеріалів, раціональної розкладки тощо		
відповідальність за наслідки власної діяльності		відповідальність
здатність визначати і ставити перед собою цілі щодо професійного розвитку, мотивувати себе та розвивати в собі стійкість і впевненість	здатність до саморозвитку	орієнтація на розвиток і результат
усвідомлення екологічних основ природокористування у швейній галузі		
здатність до впевненого, критичного і відповідального використання цифрових технологій під час пошуку професійної інформації		
здатність знаходити можливості для навчання і саморозвитку		
усвідомлення загальнолюдських, суспільних і професійних цінностей		
здатність виявлення толерантність, уміння конструктивно співпрацювати, співпереживати, долати стрес і діяти в конфліктних ситуаціях, що виникають у процесі швейного виробництва	управління емоціями	
	здатність до вирішення конфліктних ситуацій	
прагнення до розвитку і вираження власних ідей, почуттів під час розроблення та виготовлення одягу		
здатність керувати власним життям і кар’єрою	здатність ефективно управляти часом	тайм-менеджмент
	високий рівень самоорганізації	
здатність працювати в команді для проектування та виготовлення одягу	робота в команді	робота в команді
креативність		

Складено самостійно

Порівняння даних таблиці свідчить, що найбільш затребувані здатності майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю, визначені за результатами дослідження ринку праці, передбачені змістом і сутністю ключових здатностей обраних експертами. Креативність та здатність до «ре-інжинірингу» не входить до переліку ключових здатностей, передбачених законодавством. Це викликає необхідність визначення суті поняття «креативність».

Дж. Гілфорд та його послідовники, досліджуючи креативність, віднесли до її компонентів: здатність

до аналізу і синтезу, порівняння та встановлення причинно-наслідкових зв’язків, критичність мислення, прогнозування можливого розвитку, здатність будувати алгоритм дій, здатність генерувати нові ідеї і вирішувати їх у образно-графічній формі. На думку Р. Стернберга, креативність передбачає здатність йти на розумний ризик, внутрішню мотивацію, готовність долати перешкоди, наявність толерантності до невизначеності, готовність протистояти думці оточення. Е. П. Торранс характеризує креативність як продукування принципово нових незвичайних

ідей, здатність нестандартно мислити, здатність розв'язувати проблемні ситуації незвичними способами. А. Г. Маслоу переконаний, що креативність може проявлятися у всьому, що робить людина: в її сприйнятті, установках, поведінці. Автор вважає, що концепція креативності та концепція здорової, самоактуалізуючої особистості наближуються одна до одної (Антонова, 2012).

Науковці, досліджуючи питання креативності у масовому швейному виробництві, стверджують, що креативність проявляється не лише у процесах мислення під час розробки моделей одягу дизайнером, а й під час виробничих процесів (Goworek et al, 2018).

Практика роботи у закладі професійної (професійно-технічної) освіти швейного профілю, досвід роботи у сфері побутового обслуговування населення за індивідуальним замовленням дають змогу стверджувати, що креативність сучасного кравця і закрійника передбачає здатність до творчого пошуку та генерування нових ідей у процесі проектування нової моделі одягу; здатність робити звичні речі в новий спосіб («ре-інжиніринг») для пошуку раціональних, малоопераційних, але ефективних методів оброблення деталей та вузлів швейних виробів; здатність приймати рішення в ситуаціях невизначеності, особливо в сучасних економічних умовах; гнучкість словесного мислення під час спілкування з клієнтами; творча фантазія, розвинена уява та просторове мислення під час проектування та розробки моделі одягу; проблемне бачення ситуації під час проведення примірок, виправлення дефектів посадки, дефектів оброблення вузлів і деталей, пошуку раціональної розкладки деталей; прагнення до творчості, оскільки професія кравця і закрійника безпосередньо пов'язана з творчістю; бажання підвищувати власну професійну компетентність; розширювати власний професійний кругозір; уміння розробляти гнучка стратегію власного професійного розвитку; почуття відповідальності при виконанні професійних завдань тощо. З огляду на це, креативність можна розглядати як основу розвитку багатьох ключових компетентностей.

У Законі України «Про освіту» (2017, Ст. 12) зазначено, що спільними для всіх ключових компетентностей є вміння: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, вміння керувати емоціями, приймати рішення, оцінювати ризики, розв'язувати проблеми, здатність співпрацювати з іншими людьми. Отже, беручи за основу суть інтеграції (цілеспрямоване взаємопроникнення елементів одного об'єкта в структуру іншого, внаслідок чого виникає новий об'єкт із власними ознаками (Антонова і Ващук, 2017), а також гіпотезу дисертаційного дослідження (розвиток ключових компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю буде зростати, якщо створити сприятливі педагогічні умови для застосування інтерактивних технологій з метою розвитку даних компетентностей), то

можна стверджувати про доцільність введення поняття «інтегральна ключова компетентність майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю».

Інтегральна ключова компетентність майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю (кравців і закрійників) – професійно орієнтований динамічний комплекс здатностей особистості, виражений у знаннях, уміннях, навичках, способах мислення, цінностях та особистісних якостях фахівців, необхідний для досягнення ними професійного успіху, підвищення конкурентоспроможності, формування професійної мобільності й адаптації на ринку праці швейної промисловості.

Аналіз наукової літератури дає можливість стверджувати, що компонентами інтегральної ключової компетентності можуть бути: ціннісно-мотиваційний, когнітивно-діяльнісний і особистісно-рефлексивний, які в подальшому будуть виступати критеріями розвиненості даної компетентності.

Ціннісно-мотиваційний компонент / критерій характеризується сформованістю позитивної мотивації до навчальної і професійної діяльності, самореалізації; сформованістю особистісних, суспільних і професійних цінностей. До даного компоненту входять наступні ключові здатності: спроможність визначати та ставити перед собою цілі щодо професійного розвитку, мотивувати себе та розвивати в собі стійкість і впевненість; усвідомлення екологічних основ природокористування у швейній галузі; усвідомлення загальнолюдських, суспільних і професійних цінностей; прагнення до розвитку й вираження власних ідей і почуттів під час розроблення та виготовлення одягу.

Когнітивно-діяльнісний компонент / критерій ґрунтується на: володінні сукупністю теоретичної і практичної інформації, необхідної для застосування ключових компетентностей у професійній та особистісній сфері; інтегруванні одержаних знань у діяльність; активності, що проявляється у внутрішній готовності особистості до цілеспрямованої взаємодії з середовищем, до самодіяльності і базується на потребах і інтересах особистості. До даного компоненту входять: здатність здійснювати комунікацію з керівництвом, клієнтами та колегами; здатність застосовувати математичні знання і методи для розрахунків витрат матеріалів, раціональної розкладки тощо; здатність до впевненого, критичного і відповідального використання цифрових технологій під час пошуку та обробки професійної інформації; здатність виявляти толерантність, уміння конструктивно співпрацювати, долати стрес і діяти в конфліктних ситуаціях; здатність працювати в команді під час проектування та виготовлення одягу.

Особистісно-рефлексивний компонент / критерій характеризують самоаналізом власної діяльності, що визначається через рівень самооцінки та рефлексії; відповідальністю, що проявляється через самоконтроль і саморозвиток. До даного компоненту входять наступні ключові здатності: відповідальність за наслідки власної діяльності; здатність знаходити можливості для навчання й саморозвитку; здатність керувати власним життям і кар'єрою.

Враховуючи суть, зміст структури досліджуваного поняття, спроектовано модель інтегральної ключової компетентності, що відображає взаємозв'язок і взаємозалежність всіх її елементів (Рис. 3).

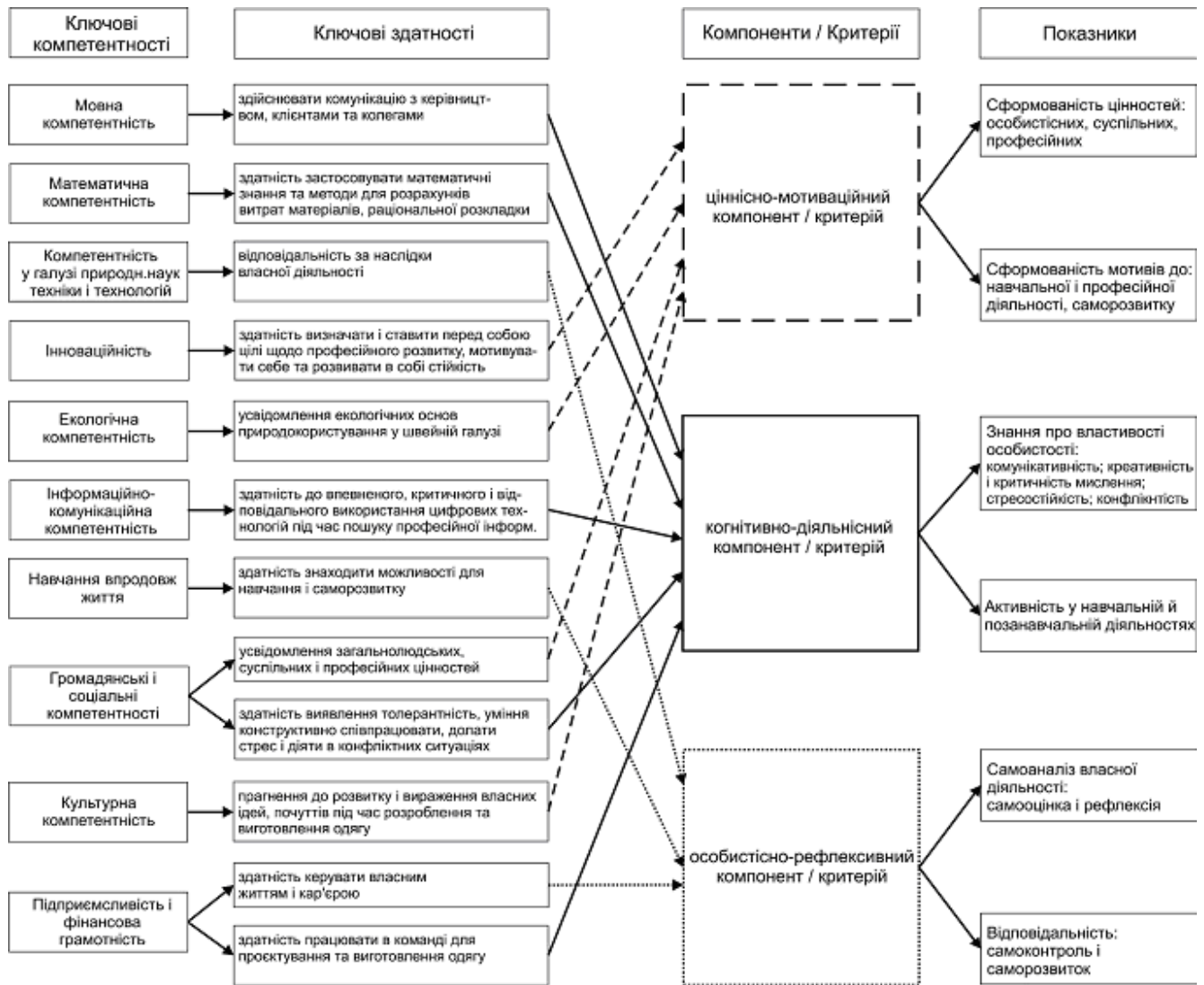

Рисунок 3. Модель інтегральної ключової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю

Складено самостійно

Висновки та перспективи подальших досліджень. У процесі дослідження було визначено суть і структуру дефініції «інтегральна ключова компетентність майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю» та спроектовано модель даної компетентності. Всі визначені компоненти інтегральної ключової компетентності перебувають у взаємодії та взаємозалежності, відповідають вимогам державного законодавства та потребам керівників швейних підприємств, спрямовані на формування всебічно розвиненої, творчої, активної особистості, здатної до навчання впродовж життя, до розвитку професійної кар'єри, конкурентоспроможного

та мобільного фахівця на ринку праці швейної промисловості і не тільки. Результати даного дослідження можна враховувати при формуванні переліку ключових компетентностей для професій швейного профілю під час розроблення/оновлення стандартів професійної (професійно-технічної) освіти за компетентнісним підходом та професійних стандартів.

Перспективи подальших досліджень полягають в обґрунтуванні та апробації педагогічних умов розвитку інтегральної ключової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю засобами інтерактивних технологій.

Список використаної літератури

1. Аналіз потреб ринку праці, викликів та можливостей на території Східної України. Попередній звіт. Київ: Інститут професійних кваліфікацій, 2019. 133 с.
2. Антонова О. Є. Сутність поняття креативності: проблеми та пошуки *Теоретичні і прикладні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі*: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2012. С. 14–41.

3. Антонова О. Є., Вашук О. В. Інтегративний підхід до побудови моделі формування готовності вчителів до розвитку академічної обдарованості учнів. *Професійна освіта в умовах інтеграційних процесів: теорія і практика*. 2017. Ч. 1. С. 174–182.
4. Єршова Л. Трансформація системи цінностей учнівської і студентської молоді в контексті реформування вітчизняної професійної освіти. *Професійна педагогіка*. 2018. № 16. С. 162–168. DOI: <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2018.16.162-168>.
5. Закон України «Про освіту». 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 15.09.2021).
6. ДСПТО 7433. Професія: Кравець. Київ: Міністерство освіти і науки України, Міністерство соціальної політики, 2016. 55 с.
7. Наказ Міністерства освіти і науки України від 17.02.2021 р. № 126. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів професійної (професійно-технічної) освіти за компетентнісним підходом. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-rozroblennya-standartiv-profesijnoi-profesijno-tehnichnoi-osviti-za-kompetentnism-pidhodom> (дата звернення: 20.08.2021).
8. Однорог Г. В. Суть поняття «ключові компетентності кравців» у психолого-педагогічній літературі. *Теорія і методика професійної освіти*. 2018. № 15. URL: <https://jrnls.ivet.edu.ua/index.php/3/article/view/633/724> (дата звернення: 15.09.2021).
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 17.09.2021).
10. Радкевич В. Розвиток професійної та фахової передвищої освіти в умовах трансформаційних процесів. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання* : збірник матеріалів XIV Всеукраїнської конференції, м. Київ, 7 травня 2020. Київ: ІІТО НАПН України, 2020. С. 16–29.
11. Стасевська О. А. Система цінностей як основа буття сучасного українського суспільства. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2014. № 1 (20). С. 62–76.
12. Aliexieieva S., Yershova L., Kravets S., Lapshyna O., Odnoroh H., Self-education and self-management to develop entrepreneurship competence in future professionals. *SHS Web of Conferences. ICHTML 2021*. 2021. Vol. 104. DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110403002>
13. Goworek H., Oxborrow L., McLaren A., Claxton S., Cooper T., and Hill H. Creativity at Work and Sustainable Product Development: Practitioner Perspectives from the Clothing Industry / L. Martin, N. Wilson (Eds.). *The Palgrave Handbook of Creativity at Work*. 2018. P. 563–582. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-319-77350-6_27
14. Odnoroh H. Key competences of future garment workers: the offer and demand in the labour market. *Професійна педагогіка*. 2019. № 19. P. 31–42. DOI: <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2019.19.31-42>.

References

- Analiz potreb rynku pratsi, vyklykiv ta mozhlyvostey na terytoriyi Shkhidnoyi Ukrayiny. Poperedniy zvit [Analysis of labor market needs, challenges and opportunities in Eastern Ukraine. Preliminary report]* (2019). Instytut profesiynykh kvalifikatsiy.
- Antonova, O. Ye. (2012). Sutnist ponyattya kreatyvnosti: problemy ta poshuky [The essence of the concept of creativity: problems and searches]. O. A. Dubasenyuk (Ed.), *Teoretychni i prykladni aspekty rozvytku kreatyvnoyi osvity u vyschiiy shkoli* (pp. 14–41). ZhDU im. I. Franka.
- Antonova, O. Ye., Vashchuk, O. V. (2017). Intehrativnyy pidkhid do pobudovy modeli formuvannya hotovnosti vchyteliv do rozvytku akademichnoyi obdarovanosti uchniv [An integrative approach to building a model of forming teachers' readiness for the development of students' academic talent]. *Vocational education in the context of integration processes: theory and practice*, 1, 174–182.
- Yershova, L. (2018). Transformatsiya systemy tsinnosti uchnivskoi i studentskoi molodi v konteksti reformuvannya vitchyznianoi profesiinoi osvity [Transforming a system of values for pupils and students in the context of updating the Ukrainian professional education]. *Professional Pedagogics*, 16, 162–168. <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2018.16.162-168>
- Zakon Ukrayiny Pro osvitu [Law of Ukraine On education]* (2017). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
- DSPTO 7433. Profesiya: Kravets [DSPTO 7433. Profession: Tailor]* (2016). Ministerstvo osvity i nauky Ukrayiny, Ministerstvo sotsial'noyi polityky.
- Pro zatverdzhennya Metodichnykh rekomendatsiy shchodo rozroblennya standartiv profesijnoyi (profesijno-tehnichnoyi) osvity za kompetentnism pidhodom. № 126 [About the statement of Methodical recommendations concerning development of standards of professional (vocational and technical) education on the competence approach. № 126]* (2021). <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-rozroblennya-standartiv-profesijnoi-profesijno-tehnichnoi-osviti-za-kompetentnism-pidhodom>
- Odnoroh, H. (2018). Sut ponyattya «klyuchovi kompetentnosti kravtsiv» u psykholoho-pedahohichniy literaturi [The essence of the concept of «key competencies of tailors» in the psychological and pedagogical literature]. *Teoriya i metodyka profesijnoyi osvity*, 15. <https://jrnls.ivet.edu.ua/index.php/3/article/view/633/724>.
- Pro zatverdzhennya Derzhavnogo standartu bazovoyi i povnoyi zahal'noyi seredn'oyi osvity. № 1392 [About the statement of the State standard of basic and full general secondary education. № 1392]* (2011). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#Text>
- Radkevych, V. (2020). Rozvytok profesijnoyi ta fakhovoyi peredvyschchoyi osvity v umovakh transformatsiynykh protsesiv [Development of professional and professional higher education in the conditions of transformation processes]. In V. Radkevych (Ed), *Naukovo-metodychne zabezpechennya profesijnoyi osvity i navchannya* (pp. 16–29). IPTO NAPN Ukraini.

- Stasevska, O. A. (2014). Systema tsinnostey yak osnova buttya suchasnoho ukrayins'koho suspilstva [The system of values as the basis of existence of modern Ukrainian society]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Yurydychna akademiya Ukrayiny imeni Yaroslava Mudroho»*, 1 (20), 62–76.
- Aliexsieieva, S., Yershova, L., Kravets, S., Lapshyna, O., and Odnoroh, H. (2021). Self-education and self-management to develop entrepreneurship competence in future professionals. *SHS Web of Conferences. ICHTML 2021*, 104. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110403002>
- Goworek, H., Oxborrow, L., McLaren, A., Claxton, S., Cooper, T., and Hill, H. (2018). Creativity at Work and Sustainable Product Development: Practitioner Perspectives from the Clothing Industry. In L. Martin, N. Wilson (Eds.), *The Palgrave Handbook of Creativity at Work*. (pp. 563–582). https://doi.org/10.1007/978-3-319-77350-6_27
- Odnoroh, H. (2019). Key competences of future garment workers: the offer and demand in the labour market. *Professional Pedagogics*, 19, 31–42. <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2019.19.31-42>

Стаття надійшла до редакції 18.09.2021

Прийнято до друку 28.10.2021

МОДЕЛЬ ИНТЕГРАЛЬНОЙ КЛЮЧЕВОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ РАБОЧИХ ШВЕЙНОГО ПРОФИЛЯ

Однорог Галина, аспирантка,

Институт профессионально-технического образования Национальной академии педагогических наук Украины,
пр. Вито-Литовский, 98 а, 03045 Киев, Украина
rgv.20.04@gmail.com

В статье затронута проблема отсутствия в Государственных стандартах профессионально-технического образования для профессий «Портной» и «Закройщик» перечня актуальных ключевых компетентностей, востребованных современным рынком труда швейной промышленности. Автором проанализированы законодательные и нормативно-правовые документы, касающиеся темы ключевых компетентностей будущих квалифицированных рабочих швейного профиля; сопоставлены результаты исследования рынка труда швейной отрасли по востребованности ключевых компетентностей. Определены актуальные способности будущих портных и закройщиков, которые необходимы для достижения ими профессионального успеха, повышения конкурентоспособности, формирования профессиональной мобильности и адаптации на рынке труда швейной отрасли. Акцентировано, что креативность в контексте швейного производства – это основа развития многих ключевых компетентностей будущих специалистов швейного профиля. Обоснована целесообразность введения дефиниции «интегральная ключевая компетентность будущих квалифицированных рабочих швейного профиля». Дано определение интегральной ключевой компетентности будущих квалифицированных рабочих швейного профиля и определена ее структура, состоящая из ценностно-мотивационного, когнитивно-деятельностного и личностно-рефлексивного компонентов. Каждый из этих трех компонентов в дальнейшем выступает критерием развитости изучаемого явления. Автором спроектирована модель интегральной ключевой компетентности будущих квалифицированных рабочих швейного профиля, которая отражает взаимосвязь и взаимозависимость всех ее компонентов, структурирующих актуальные способности будущих специалистов данной отрасли.

Ключевые слова: интегральная компетентность; квалифицированные рабочие; ключевые компетентности; «мягкие» навыки; рынок труда; швейная промышленность.

MODEL OF INTEGRAL KEY COMPETENCE OF FUTURE QUALIFIED WORKERS OF SEWING PROFILE

Odnoroh Halyna, Postgraduate Student,

Institute for Vocational Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine,
98 a Vito-Litovsky Ave., 03045 Kyiv, Ukraine, rgv.20.04@gmail.com

The article raises the issue of the lack of a list of current key competencies required by the modern labor market of the garment industry in the State Standards of Vocational Education for the professions «Tailor» and «Cutter». The author analyzes the legislative and regulatory documents related to the topic of key competences of future skilled workers in the sewing profile; compared the results of the study of the labor market of the garment industry on the demand for key competences. The actual abilities of future tailors and cutters, which are necessary for their professional success, increase of competitiveness, formation of professional mobility and adaptation in the labor market of the garment industry, are determined. It is emphasized that creativity in the context of garment production is the basis for the development of many key competences of future garment professionals. The expediency of introducing the definition of «integral key competence of future skilled sewing workers» is substantiated. The definition of integral key competence of future skilled workers of a sewing profile is given and its structure consisting of value-motivational, cognitive-activity and personal-reflexive components is defined. Each of these three components in the future act as criteria for the development of the phenomenon under study. The author designed a model of integrated key competence of future skilled sewing workers, which reflects the relationship and interdependence of all its components, which structure the current abilities of future professionals in this field.

Keywords: garment industry; integral competence; key competencies; labor market; skilled workers; «soft» skills.